

פרויקט לקידום בריאות העובדים בחקלאות

ארגון העבודה הבינלאומי (ILO) מציין את מיגזר החקלאות כאחד המסוכנים ביותר לבריאות העובדים. למרות ההתקדמות הרבה בתחומי המדע, המחקר והטכנולוגיה, נותרה החקלאות ככזאת

מאת חיים בן ארי

הכותב הוא מנהל הפרויקט לקידום בריאות העובדים בחקלאות

● **איתור ואפיון תהליכי העבודה וגורמי סיכון העלולים לתרום לנזקים אלה** (כולל מידע על תהליכים, מאפייני העבודה, תדירות ביצוע, מאפייני הבטיחות, הארגונומיה והגיהות בעת יישומם).

● **הערכת העוצמה של גורמי הסיכון בתהליכי העבודה.** גורמי סיכון כוללים גורמים ביולוגיים, כימיים, ארגונומיים, פיזיקליים ובטיחותיים העלולים לגרום לפגיעה בעובדי חקלאות ולסיכון בריאותם בהווה ובעתיד.

● **תכנון והפעלה של תכנית התערבות למניעה ושיפור ההגנה על בריאות העובדים** אשר כוללים:

■ **פעילות הסברה** במטרה לשפר את תובנת העובדים ומודעותם לנזקים בריאותיים קיימים ופוטנציאליים, והקניית שיטות ואמצעים להגנה על בריאותם בעתיד. מבוצע בעיקר באמצעות נידות ההדרכה.

■ **פעולות מניעה** הנדרשות להפחתת הסיכונים לפגיעות בריאותיות (בתחומי הבטיחות, גיהות, ארגונומיה, רפואה מונעת וכו'), כגון המלצות לשינוי בתהליכי העבודה, שיפורים במיכון קיים, שינוי בהרגלי עבודה, שיפור אמצעי מיגון אישיים וסביבתיים, החלפת חומרים שבשימוש לבעלי דרגת סיכון בריאותי נמוכה יותר ועוד.

● **הערכת יעילות תכנית ההתערבות בשיפור וקידום בריאות החקלאים מבחינת הסיכונים לבריאותם.**

הגישה הרב-תחומית (Multidisciplinary approach) המיושמת בפרויקט זה היא גישה אינטגרטיבית העוסקת במניעה ראשונית ומיועדת לשפר את ההגנה על בריאות העובדים בחקלאות ורווחתם, תוך התייחסות מעמיקה לתחומים רבים המשפיעים עליהם, ולמניעת תאונות, תחלואה, ופגיעות שריר-שלד בעתיד. ■

מקורות:

- Code of practice on safety and health in agriculture, Meeting –mesha- Final Code-2010-10-0355-1-En.doc/v2, International Labour Office Geneva, 2010
- Worker Health Chartbook 2004, chapter 3, Focus on Agriculture. Available Online at <http://www.cdc.gov/niosh/docs/2004-146/ch3/ch3-1.asp.htm> Accessed on Sep. 10, 2008.
- Ibid., Figure 3.2, Fatal Agriculture Injuries. <http://www.bls.gov/iif/oshwc/foi/cfch0006.pdf> Accessed on Feb 3, 2008.
- Kandel, William (2008) "A Profile of Hired Farm Workers, A 2008 Update." United States Department of Agriculture. Available online at <http://www.ers.usda.gov/publications/err60/err60.pdf>
- National Institute for Occupational Safety and Health (2008). NIOSH Safety and Health Topic: Agricultural Safety. Available Online <http://www.cdc.gov/niosh/docs/2007-161/pdfs/2007-161.pdf> Accessed on Sep 2, 2008
- About health and safety in agriculture-fatal accidents and injuries, Health and Safety Executive <http://www.hse.gov.uk/agriculture/hsagriculture.htm>
- סקירה שנתית 2011, פעילות ומגמות בתחום הגימלאות - ביטוח נפגעי עבודה.

הגורמים התורמים לתאונות ותחלואה הם רבים וכוללים לרוב:

- עבודה במכונות, כלי רכב, כלי עבודה ובעלי חיים;
- חשיפת יתר לרעש וויברציות;
- החלקות, מעידות ונפילות מגובה;
- הרמה של משאות כבדים ועבודות שונות הגורמות לעלייה בליקויי שלד-שריר;
- חשיפה לביור-אירוסולים וגורמים מידבקים;
- חשיפה לחומרים כימיים ואבק אורגני ואנאורגני;
- תנאי עבודה שכיחים בסביבה הכפרית, כמו חשיפה לטמפרטורות קיצוניות, מזג אוויר סוער ופגיעה של בעלי חיים פראיים.

השיעור הממוצע של מקרי מוות מתעסוקה במגזר החקלאי בארה"ב היה בשנת 2007 - 25.7 מקרים לכל 100,000 עובדים בחקלאות. זאת, בהשוואה לשיעור ממוצע של 3.7 מקרי מוות לכל 100,000 עובדים בכל ענפי התעשייה האחרים באותה שנה. בשנת 2006 תפסה החקלאות את השיעור השני הגבוה ביותר של פגיעות ותחלואה תעסוקתית באובדן ימי עבודה מכלל ענפי התעסוקה. רק בענף הבניין היה שיעור זה גבוה יותר. בכל יום ויום סובלים כ-243 עובדים בחקלאות מאובדן זמן-עבודה עקב פציעות, ולכ-5% מאלה נגרמת נכות קבועה.

בבריטניה, פחות מ-1.5% מהאוכלוסייה העובדת מועסקת בחקלאות, ועדיין מיגזר זה אחראי ל-15% עד 20% ממקרי המוות של עובדים בכל שנה. כמו כן, שיעור הדיווח העצמי של תחלואה בחקלאות הוא הגבוה ביותר בהשוואה לממוצע של כל התעשיות. פגיעות שלד-שריר, חשיפה לאבקות ומגרים נשימתיים, זיאנוזות (מחלות המועברות לבני אדם מבעלי חיים), רעש ורטט הם הגורמים העיקריים לתחלואה.

בשנת 2011 נמנו בישראל 3,321,600 עובדים, מהם קבלו דמי פגיעה 67,566, כאשר מקבלי דמי פגיעה בחקלאות היו 2,208 עובדים, שהם 3.3% מכלל מקבלי דמי פגיעה בישראל (העובדים בחקלאות מהווים כ-2% מהעובדים בישראל), אולם חסר מידע על היקף התחלואה וסוגיה.

ארגון העבודה הבינלאומי (ILO) וארגון הבריאות העולמי (WHO), מדגישים את הצורך בגישה רב-תחומית (Multidisciplinary approach) כדי לשפר את ההגנה על בריאות העובד ורווחתו. המוסד לבטיחות ולגיהות מקיים, במימון קרן מנוף שבביטוח הלאומי, פרויקט שמטרתו **קידום הבריאות והבטיחות בקרב החקלאים בישראל**. להשגת מטרה זו הוקם צוות רב-תחומי הכולל מומחים מתחומי הרפואה, אפידימיולוגיה, גיהות, ארגונומיה ובטיחות, הפועל במשקים תוך שיתוף פעולה והפריה הדדית. הצוות מסייע במומחים יועצים מתחום הביולוגיה והסטטיסטיקה בנייתו ובהערכת הנתונים.

להשגת המטרה הצוות פועל ע"פ השלבים הבאים:

- **פעילות הסברה וגיוס משקים לתהליך.**
- **אפיון הנזקים הבריאותיים** (תחלואה, פגיעות שלד שריר, פגיעות מתאונות וכו') בענפי חקלאות שונים.